

„Na ceste k Ježišovi“

Teória a prax katechézy prvoprijímajúcich detí

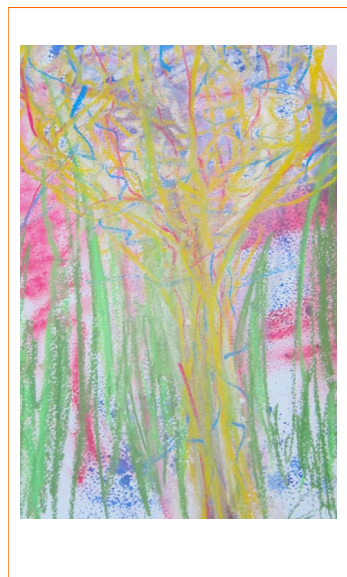


Sr. Karola Dravecká OP

Výzva katechézy prvoprijímajúcich

Už na prvom Celoslovenskom katechetickom seminári v Košiciach v roku 1998 boli vypovedané ťažkosti v oblasti praxe privádzania detí k prvému prijatiu Eucharistie: „Jedna hodina v týždni je príliš málo. Nevyhnutne treba okrem školského vyučovania u týchto detí naliehať aj na farskú katechézu.“ „Chýba totiž základ v rodine – rodičia sami vo väčšine prípadov nemajú bližší vzťah k viere, ale-

bo ak, tak málokedy odovzdávajú vieru svojim deťom.“ „Pôvodne prípravu na sviatosť iniciácie konalo samotné cirkevné spoločenstvo a rodina. Za 25 – 30 hodín ročne nemožno deťom vybudovať vzťah k Ježišovi.“



Rôzne návrhy na riešenie

Aj po šesnástich rokoch vnímame tieto skutočnosti ako výzvu. Na Slovensku existujú niektoré iniciatívne pokusy ako problém riešiť. Stačí spomenúť pastoračnú príručku pre farnosti - *Stretnutia prvoprijímajúcich rodičov*, ktorá vyšla v roku 2013 pod záštitou Rady pre rodinu pri Konferencii biskupov Slovenska.

Prínosom je tiež publikácia Martina Michalíčka, *Katechizácia rodičov prvoprijímajúcich detí* (2009). Nájde v nej prepojenie so skúsenosťou „Catechesis familiar” z latinskej ameriky a s nemeckým projektom Alberta Biesingera.

Martin Michalíček vypracoval 6 stretnutí pred prvým svätým prijímaním organizovaných vo farnosti. Stretnutia sú adresované rodičom a cieľom je, aby sa stretávali aj po slávnosti prvého svätého prijímania a tvorili spoločenstvá. Pre katechézu v rodine odporúča Jozefa Šelingu - *Najvzácnejší dar* (2003). Vo svojom projekte počíta aj s náboženskou výchovou v škole. Dôležitú úlohu teda vidí v troch výchovných inštitúciách, ktoré tvoria tradičný trojuholník kresťanskej iniciácie: rodina-farnosť-škola.

Teória nového projektu

V rámci Diecézneho katechetického úradu v Bratislave sa začala práca na novom projekte katechézy prvoprijímajúcich s názvom „Na ceste k Ježišovi“. Tento projekt, podobne ako spomenuté iniciatívy, sa zameriava na katechézu rodičov. Dôvodom je psycho-sociálny a kognitívny vývin osem- deväťročného dieťaťa, ktorého súhlas viery je vo veľkej miere závislý od viery rodičov. Napriek tomu, že tretiak na základnej škole dokáže presne zodpovedať na katechetické otázky, jeho stožnenie sa s kresťanským posolstvom o tajomstve Kristovho Tela a Krvi, nie je ešte autonómne. Prijíma ho na základe svedectva svojho najbližšieho okolia.

Teória projektu „Na ceste k Ježišovi“ je postavená na dvoch základných pilieroch. Prvým pilierom je metóda „quattro tempi“ (štyri časy) pochádzajúca z talianskej diecézy Verona a druhým je katechumenát, ktorý podľa Všeobecného katechetického direktória 1997 (článok 68), má inšpirovať každý druh katechézy. Aplikovať metódu „quattro tempi“ znamená organizovať katechézu v rámci jedného mesiaca tak, aby v nej bol časový priestor pre:

1. Liturgický a modlitbový rozmer katechézy, ako napr. detské sväté omše v nedeľu, špeciálne obrady pre deti, duchovné obnovy pre rodičov...
2. Stretnutie animátorov s rodičmi
3. Stretnutie rodičov s deťmi
4. Stretnutie animátorov s deťmi

V projekte „Na ceste k Ježišovi“ je tiež snaha o katechézu katechumenátneho typu. Nejde však o programy, realizované vo viacerých talianskych diecézach, ktoré trvajú najmenej 5 rokov, rešpektujú všetky etapy katechumenátu a vyvrcholia prijatím sviatosti birmovania a Eucharistie na Veľkú noc. Pre takýto druh programov je nevyhnutná hlbšia teologická diskusia a vhodnejšie pastoračné podmienky. V našom prípade inšpirácia katechumenátom znamená, že je daný dôraz na iniciačnú pedagogiku, v ktorej zohráva významnú úlohu biblická katechéza, povolanie k obráteniu, kontakt so živou komunitou, vvedenie do života modlitby a sviatostí. Je to adaptácia francúzskej príručky k prvému svätému prijímaniu, ktorá vyšla v talianskom preklade pod názvom: „In cammino verso l'Eucaristia“ v roku 2012.

Limitom tejto príručky je, že sa obmedzuje len na prípravu na prvé prijatie Eucharistie. Projekt „Na ceste k Ježišovi“ predpokladá aj mystagogické obdobie, čiže katechézu detí a rodičov po slávnosti prvého svätého prijímania.



„V súhrne: keďže je katechéza uvádzania do kresťanského života organická a systematická, neobmedzuje sa len na čisto príležitostnú; keďže je formáciou pre kresťanský život, je viac než vyučovanie, aj keď ho zahŕňa; a keďže je základná, zameriava sa na to, čo je pre kresťanský život bežné... A napokon, keďže je uvádzaním do kresťanského života, začleňuje do spoločenstva, ktoré žije, slávi a svedčí o viere... Toto bohatstvo, vlastné katechumenátu nepokrstených dospelých, má inšpirovať ostatné formy katechézy.“
(VKD 68)

Realizácia projektu v Dunajskej Lužnej

V októbri 2013 sme v Dunajskej Lužnej slávili obrad začlenenia šesťdesiatich detí do spoločenstva, ktoré im má pomáhať na ceste k Ježišovi. Neodmysliteľnou súčasťou tejto cesty sú detské sväté omše v nedeľu. Deti sa tiež stretávajú raz mesačne v piatich menších skupinách. Svojimi katechétami a animátormi sú vedené k uvedomelejšiemu prežívaniu svätej omše a k prvým kamarátstvám v kresťanskom prostredí.

Ponuka pre rodičov spočíva v pravidelných mesačných stretnutiach v malých spoločenstvách pod vedením animátorských manželských párov. Na stretnutiach sú rodičia po úvodnom priateľskom rozhovore pozvaní k čítaniu Božieho Slova a k spoločnému zdieľaniu viery. Dôraz sa dáva viac na prvé ohlasovanie podstatnej zvesti o veľkosti Božej Lásky ako na dogmatické a morálne učenie. V mnohých situáciách sa vyžaduje aj snaha o navodenie diskusie v oblasti veľkých životných otázok, ako je napríklad: život a smrť, zmierenie, naplnenie a zmysel kresťanského života. Tento kerygmatický a antropologický akcent vychádza z predpokladu, že mnohí rodičia sa vzdialili od kresťanskej viery a potrebujú nanovo prežiť obrátenie.

Kľúčovú úlohu v projekte má sprevádzanie animátorských manželských párov správcom farnosti a koordinátorom projektu. Dobrovoľnícka činnosť vybraných manželských dvojíc na poli farskej katechézy má veľký význam pre nich samých a pre tých, ku ktorým sú poslaní. Voľba laických kresťanov, ktorí majú skúsenosť s manželským a rodičovským životom, sa zakladá na presvedčení, že práve oni môžu byť autentickými svedkami pre iných manželov a rodičov, pretože zdieľajú ten istý životný stav. Pre svoju prácu nepotrebujú teologické vzdelanie. Podstat-

ná je ich otvorenosť voči Duchu Svätému, život viery, aktívna účasť na farskom spoločenstve a ochota akceptovať ďalšiu formáciu vo viere.

Pre projekt „Na ceste k Ježišovi“ sú k dispozícii materiály pre animátorov a rodičov. Je to farebný list, ktorý má jasnú a prehľadnú štruktúru. Obsahuje vždy štyri strany, pretože rešpektuje metódu „quattro tempi“. Prvá strana je venovaná vysvetleniu liturgických obradov počas svätej omše. Obsahom druhej strany je biblický text a jeho teologický kontext, ktorý slúži pre stretnutie animátorov s rodičmi. Tretí list je návod, ako majú pracovať rodičia s deťmi, aby jednotlivé témy boli nielen dobre pochopené, ale aj prijaté. Štvrtá strana obsahuje sériu podnetov pre prácu s deťmi na stretnutiach vo farnosti. Jednotlivé témy sú usporiadané podľa štruktúry svätej omše. **Úvodné obrady sv. omše, ktoré súvisia s krstom:** 1. téma - Boh nás vedie na cestu slobody; 2. téma - Ježiš nás volá k obráteniu; **Liturgia Slova:** 3. téma - Boh hovorí k ľuďom; **Liturgia Eucharistie:** 4. téma - Ježiš sýti zástupy atď.

Ako sa očakávalo, účasť na projekte zo strany rodičov prvoprijímajúcich detí nie je veľká. Od novembra 2013 do februára 2014 sa aspoň na jednom z ponúknutých stretnutí zúčastnili rodičia 24 detí (40%). Rovnaké percentuálne zastúpenie majú rodičia, ktorí neodpovedali ani na jedno jediné pozvanie. Rodičia 12 detí prejavili záujem o katechetické materiály a uviedli vážne dôvody svojej neprítomnosti. Jeden z faktorov, ktorý zohráva úlohu v týchto malých číslach, môže byť absencia zapájania rodičov do katechézy v minulosti. Je to čosi úplne nové a mnohí majú problém dať tomu dostatočný význam. Iný závažný faktor je náboženský formalizmus na Slovensku. Napriek týmto ťažkostiam vnímame prvé ovocie projektu a prvú pozitívnu spätnú väzbu zo strany animátorov, rodičov a detí. Podstatné je nepodľahnúť pokušeniu podmieniť pripustenie detí k prvému svätému

prijímaniu účasťou rodičov na stretnutiach. Ich zapojenie musí byť postavené na báze dobrovoľnosti. Táto cesta je pomalšia a zdanlivo menej úspešná, ale je jediná možná.



Na záver je potrebné priznať, že sa v praxi stretávame s problémami. Najväčším problémom je rôzna úroveň viery u rodičov, ktorí na stretnutia prichádzajú. Sú medzi nimi aktívni a praktizujúci, a tiež takí, čo sa pokladajú za neveriacich a prestali praktizovať svoju vieru. Niektorí z nich sa doma s deťmi nikdy nemodlia, iným je kresťanská výchova v rodine blízka. Našli sa jednotlivci, ktorí si po jednom jedinom stretnutí povedali, že to pre nich nie je, ale aj takí, ktorí by uvítali stretnutia takéhoto typu častejšie. Zarážajúci je fakt, že v katolíckych rodinách ešte stále nemá svoje miesto čítanie Svätého Písma. Projekt je teda otvorený pre hľadanie nových a tvorivých možností ako sa priblížiť k ľuďom, ktorí sa od kresťanskej viery vzdialili a ešte nie sú pripravení pre ohlasovanie Slova a katechézu v pravom zmysle slova. Pýtame sa, ako je možné mať k týmto rôznym skupinám diferencovaný prístup.

Šírenie projektu

Aj keď nie všetky farnosti v bratislavskej arcidiecéze majú vhodné podmienky pre projekt „Na ceste k Ježišovi“, určite sú aj také, v ktorých by mohol priniesť bohaté ovocie. Misijná angažovanosť manželských párov, svedectvo a ohlasovanie podstatnej zvesti, návrat k viere v rodinách, obrátenie detí cez svedectvo rodičov sú ideály, pre ktoré stojí za to vynaložiť naše pastoračné a katechetické úsilie. V rámci Diecézneho katechetického úradu ponúkneme v nasledujúcom období (jún 2014) zatiaľ len informatívne a nezáväzné stretnutia

o tomto projekte. A predovšetkým zverujeme tento projekt Nebeskému Otcovi, ktorý „tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezhynul nik, kto v neho verí, ale aby mal život večný.“ (Porov. Jn 3, 16).